

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

Antakya'nın Yeniden İhyası için Yürütülen Planlama ve İmar Faaliyetlerine Dair Kısa bir Değerlendirme

22 Ocak 2024

Ortak Akıl-Antakya Platformu, 6 ve 20 Şubat 2023 tarihli depremlerin neden olduğu yıkımın akabinde afet bölgelerinde şehirlerimizin nasıl yeniden ayağa kaldırılacağı sorusunu Antakya için dile getirmiş ve Antakya'nın yeniden canlanması için gönüllülük esasına dayanarak kurulmuştur. Temmuz 2023'te dernek haline gelen Ortak-Akıl Antakya, kendi alanında uzman pek çok meslek profesyonelinin yanı sıra Antakyalı birçok katılımcı tarafından da desteklenmektedir. Antakya'nın canlanmasında katkı sağlamaya yönelik geçen bu süreçte dernek üye ve destekçilerimiz ile çalışmalarımızı web sitemiz ve sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilir, e-posta ile iletişim sağlayabilirsiniz.

Web Sitesi : <https://www.ortakakilantakya.com/>

E-Posta : bilgi@ortakakilantakya.com

Instagram : <https://www.instagram.com/ortakakilantakya/>

Facebook : <https://www.facebook.com/ortakakilantakya/>

X (Twitter) : https://twitter.com/oa_antakya

LinkedIn : <https://www.linkedin.com/company/ortakakilantakya>

Youtube : <https://www.youtube.com/@ortakakilantakya>

I. Amaç:

6 ve 20 Şubat 2023 tarihli Maraş ve Samandağ merkezli depremlerin ardından Antakya'nın yeniden ihyası için resmi kurumların ve sivil organizasyonların yürüttüğü planlama ve yeniden imar faaliyeti son aylarda kamuoyunda ve meslek ortamında yoğun tartışmalara neden oldu. Tartışmaların önemli bir bölümü 17 Kasım 2023 tarihinde duyurulan Rezerv Alan kararı ve bu alanda uygulanacak Pilot Proje üzerinde yoğunlaşsa da sürecin bütününe yönelik genel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu kısa raporun amacı serinkanlı bir yaklaşımla olumlu çabaların ve eksiklerin dile getirilmesinin yanı sıra alternatiflere de işaret etmek olacaktır.

İlk adımda mevcut durum verileriyle ortaya konacak, planlama ve proje faaliyetini yürüten kurumlar tanımlanacaktır. Raporda yer alacak değerlendirmeler için açık kaynaklarda paylaşılan bilgiler esas alınmıştır. Kimisi halka açık kimisi kısıtlı bir grubun katıldığı toplantılarda gösterilmiş olan birçok çalışmanın kapsamı ve içeriği büyük ölçüde erişimimizin dışındadır. Söz konusu çalışmalar açık kaynaklı olarak kamuoyu ile paylaşıldığında içeriğe dair görüş bildirmek mümkün hale gelebilir. Bu

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

nedenle raporda değinilecek tespitler için en adil tanımın “eksikler” olduğunu düşünüyörüz. Zira eksik olarak tespit ettiğimiz bazı konularda erişimimiz dışında çalışmalar yapılmış olabilir. Tabii, eksikler tanımı söz konusu olunca bir de eksik bırakanlara işaret edilmesi gerekliliğı doğuyor. Eksiklerin öncelikli sorumlusu devlet yetkilileridir. Merkezi ve yerel idarede siyasetçi ve bürokrat pozisyonundaki bütün kesimlerin değışen ağırlıklarda sorumlulukları olduğu mutlaka vurgulanmalıdır.

Sonuç kısmında ise Ortak Akıl-Antakya Platformu’nun pozisyonunu özetleyen ilkeler dile getirilecektir.

II. Durum:

Hatay’da tarihi şehir merkezinin son 50 yıl içindeki gelişimi göz önünde bulundurulduğu takdirde Antakya ve Defne’nin süreklilik oluşturan tek bir yerleşim alanı olarak değerlendirilmesi mümkündür. TÜİK’in 2019 yılı verilerine göre Antakya ve Defne’nin nüfusu yaklaşık 538.000 olarak kayda geçmiştir.¹ Deprem sonrasında bu nüfusun ne kadarının il sınırları içinde kaldığı, ne kadarının ise il dışına göç ettiği, ne kadarının ihtiyaçlarının karşılandığı bilgisi kamuoyu ile paylaşılmamıştır. Dahası depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımızın sayısı da resmi olarak açıklanmamıştır. Bu bakımdan mevcut koşullarda ilgili kurumların saha gözlem raporlarına ve devlet yetkililerinin demeçlerine dayanan bir tahmin yapabilmek tek seçenek olarak önümüzde duruyor.

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, 11 Haziran 2023’te verdiği demeçte “Hatay’da hak sahibi olabilecek durumdaki vatandaşlarımızdan konutları hasarlı olan 152.965 vatandaşımıza barınma hizmeti” verildiğini belirtmiştir. Belirtilen tarihte 52.823 vatandaşımızın çadırlarda yaşadığı, il genelinde 184 konteyner kent planlandığı, bunların 115’inin kurulumunun tamamlandığı, bu konteyner kentlerdeki 28.269 konteynerde 100.142 vatandaşımızın yaşadığı belirtilmektedir. Çadırlarda yaşayan vatandaşların kısa süre içinde yeni konteyner kentlere yerleştirileceği ve çadır kentlerin tamamen boşaltılacağı belirtilmiştir. Bu rakamın il genelini kapsadığı ve Hatay’ın depremden önceki nüfusunun yaklaşık 1.686.000 olduğu düşünülürse il genelinde barınma ihtiyacının çok az bir kısmının (%9 civarında) karşılandığı, kalanların farklı yöntemlerle barınma ihtiyacını karşıladığı söylenebilir. Hatay Büyük Şehir Belediyesi Başkanı’nın 19 Şubat 2023 tarihli demecinde, Hatay il genelinde 21.000 civarında can kaybı, 30.000 civarında da yaralı olduğu belirtilmektedir.²

Hatay Planlama Merkezi’nin (HPM) Antakya-Defne bölgesi için Eylül ayında yayınladığı saha gözlem raporunda Antakya ve Defne ilçelerinde 87 çadır alanında yaklaşık 4.000 çadır bulunduğu ve bu çadırlarda yaklaşık 14.000 kişinin yaşadığı yönünde bir tahmin yapılmıştır.³ Aynı raporun devamında 98 konteyner alanında yaklaşık 22.000 konteyner bulunduğu ve bu konteynerlerde yaklaşık 77.000 kişinin yaşadığı tahminine yer verilmiştir. İki tahmini topladığımızda doluluk oranları değışkenlik gösterse de çadır ve konteynerlerin toplamda yaklaşık 91.000 kişilik kapasiteye sahip olduğu

¹ Halk Sağlığı Uzmanları Derneği 6 Şubat 2023 Depremleri Üçüncü Saha Raporu’nda nüfus durumuna ilişkin son yılların verileri ve güncel nüfusa yönelik tahminler bulunmaktadır.

<https://hasuder.org/Dokumanlar/EkIndir/fd603927-a389-a219-d620-3a0b3590822b>

² Kaynak: <https://www.haberturk.com/son-dakika-hatay-da-21-bin-civarında-can-kaybimiz-var-3566927>

³ https://drive.google.com/file/d/1-S_wF3otcu30uFUUrIVzNf4dDFkt3WUW9/view

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

söylenbilir. Yıkımın büyük oranda Antakya şehir merkezinde yaşandığı düşünülürse de HPM'nin tahmininin il geneli için verilen rakamlarla uyduğu belirtilebilir.

İskenderun Ses Gazetesi'nin 14 Aralık 2023 tarihli haberi daha güncel farklı bir veri ortaya koyuyor: "Hatay Valisi Mustafa Masatlı, 177 konteyner kentin kurulduğunu, 4.485 prefabrik iş yerinin de hizmete alındığı kentte şu ana kadar 254.035 hak sahipliği müracaatının gerçekleştiğini belirtti. Masatlı, bunun görülmüş en fazla hak sahipliği sayısı olduğunu kaydetti."⁴

Hatay il geneli için belirtilen hak sahipliği başvuru sayısı ve ilçelerde yıkılacak ağır hasarlı bina sayıları (Bakanlığın verilerine göre 30.724 adet bina, il genelinde ise 67.336 adet bina) dikkate alınarak oranlandığında Antakya ve Defne'de 110.000'in üzerinde hak sahipliği için başvuru yapıldığı söylenebilir. TÜİK verilerine göre ortalama hane halkı sayısı (3,3 kişi/konut) ile bu rakam çarpıldığında yaklaşık 360.000 kişinin depremden sonra evsiz kaldığı tahminini yapabiliriz.

Eldeki verilere göre deprem öncesinde 538.000 kişinin yaşadığı bölgede 90.000-100.000 kişinin barınma ihtiyacının konteyner kent ve çadırlarda karşılandığını, kalan geniş nüfusun önemli bir kısmının başka illere göç ettiğini, bir kısmının çevre köylere ve Arsuz'a taşındığını, küçük bir bölümünün ise zor şartlarda Antakya ve Defne'de yaşamaya devam ettiğini söylemek mümkündür. Depremden sonra kendi çözümlerini üretmiş depremzede sayısı, bu tahminlere göre, 260.000-270.000 civarında olmalıdır. Bu nüfusun önemli bir kısmı ile şimdi konteyner ve çadır kentlerde yaşayan 90.000-100.000 kişi yeniden imar ve planlama çalışmalarının somut sonuçlarını sabırsızlıkla beklemektedir.

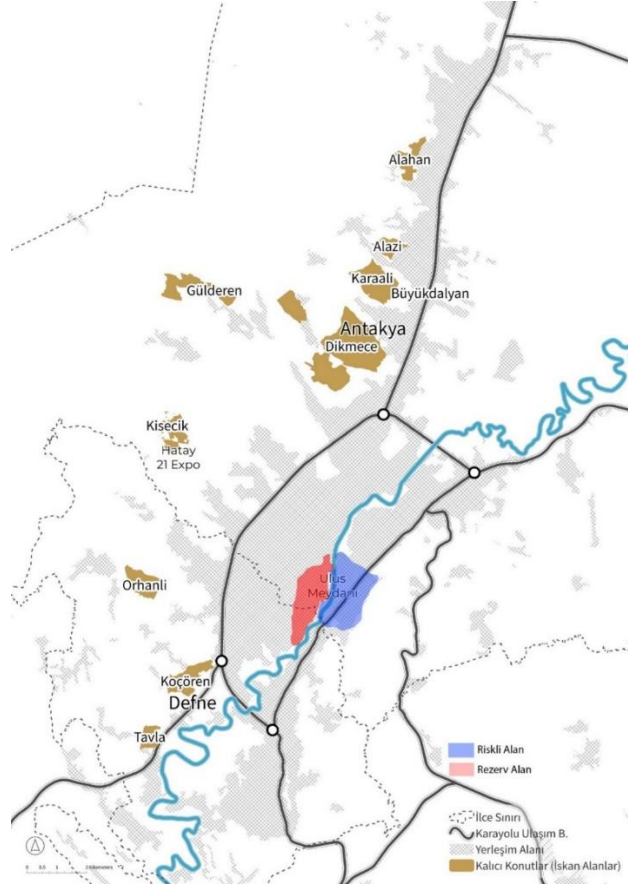
Hatay'da planlama ve imar süreci 5 ayrı başlık altında incelenebilir:

1. Türkiye Tasarım Vakfı (TTV) ile Kentsel Yenileme Merkezi'nin (KEYM) koordinasyonu ile Bünyamin Derman'ın öncülüğünde yürütülen ve Hatay İl sınırları içindeki yerleşim birimlerine ait planlama kararlarını içeren planlama ve kentsel tasarım çalışmalarına ilk sırada değinilmelidir. Halka açık sunuşlarda gösterilen bu çalışmalar açık kaynaklı olarak paylaşılmadığı için ayrıntılı bir değerlendirme yapma şansımız bulunmamaktadır. Ancak sunuşlarda hiç değinilmeyen konulara mutlaka temas edilmesi gereklidir.
2. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Riskli Alan olarak ilan edilen ve büyük ölçüde tarihi kent merkezini içeren bölgede Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın (KTB) koordinasyonu ile yürütülen çalışmaların içeriği büyük ölçüde belirsizdir. Riskli Alan'da uygulamayı yönlendirecek Koruma Amaçlı İmar Planı'nın (KAİP) tamamlandığı ama kurumlar arasındaki bazı görüş ayrılıklarının giderilmesi için görüşmelerin sürdüğü, planın Ocak 2024'te askıya çıkacağı resmi kurum temsilcilerinin demeçlerinde dile getirilmiştir. Plana dair sosyal medyada yayılan bazı pafta görselleri olmakla birlikte KAİP henüz resmen paylaşılmış değildir. Uzun Çarşı'nın Asi tarafındaki girişinde geçtiğimiz Eylül ayının başında düzenlenen temel atma töreni ile inşaatına başlanan yapıların nasıl bir projeye, programa göre ve nasıl bir takvimde inşa edildiği belirsizdir.

⁴ https://www.iskenderunes.net/haber/hak_sahipligi_basvurusu_254_bine_ustasi-19219.html

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

Hatay İli, Deprem sonrası Riskli Alan ve Rezerv Alan ilan edilen bölgeleri gösteren harita⁵

3. Rezerv Alan olarak belirlenen bölge Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) ile imzalanan protokol kapsamında TTV'nin koordinasyonu ile Pilot Proje alanı olarak belirlenmiştir. Bu alanda inşa edilecek yapılara ilişkin kısmi bilgiler resmi yetkililerin ve TTV öncülüğünde süreçte yer alan mimarların açıklamalarından takip edilebilmektedir. Pilot Proje'nin koşulları, hak sahiplerine sunulacak seçenekler, proje ve inşaat süreleri, finansman gibi pek çok konu belirsizdir. Rezerv Alan içinde geçtiğimiz Eylül ayı başında temel atma töreni yapılan ve bugün zemin iyileştirme çalışmaları devam eden inşaatın Pilot Proje kapsamına dahil olup olmadığı ve nasıl bir uygulama yapılacağı henüz kamuoyu tarafından bilinmemektedir.
4. Hatay Büyükşehir Belediyesi (HBB) ve diğer ilçe belediyelerinin alanlarında ÇŞİDB'nin yerinde dönüşüm desteği ile yenilenmesi planlanan mücavir alanlar bulunmaktadır. Bu başlıkta değinilen planlama ve yeniden imar çalışmaları Antakya'nın çeperlerinden ilçelere, kırsal yerleşim alanlarından köy evlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Köyler ve beldelerin bir kısmında inşa edilen köy evleri Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından inşa edilmektedir. Ancak ÇŞİDB tarafından depremzedelere sağlanan kredi ve hibe desteği ile inşaatı kendi başına yapan mülk sahipleri de bulunmaktadır. Benzer şekilde

⁵ Hatay Planlama Merkezi'nden alınan verilere göre Ortak Akıl-Antakya tarafından üretilmiştir.

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

Antakya'nın çeperlerinde veya İskenderun'da devlet desteği ile inşaata başlayan mülk sahiplerinin de olduğu bilinmektedir. 14-28 Mayıs seçimlerinden sonra Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı olan Mehmet Özhaseki'nin başlattığı "Yerinde Dönüşüm" kampanyası ile birlikte deprem öncesinde geçerli olan 1/1000 ölçekli uygulama imar planları (Rezerv ve Riskli Alanlar hariç) yeniden uygulamaya konmuştur. Hatay'da Defne ilçesinin imar planlarının HBB Meclisi'nde 13 Ağustos 2023 tarihinde onaylanmasının ardından diğer ilçelerde de benzer bir uygulama takip edilmiştir.⁶ Ağustos ayında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve HBB arasında imzalanan bir protokolle kurulan Hatay Planlama Merkezi'nin (HPM) bu alanlar için plan kararlarını içeren bir rapor yayınlacağı belirtiliyor. HPM'nin internet sitesinde 4 aşamalı olarak tarif edilen planlama sürecinin son aşamasında planlama kararlarının paylaşılacağı anlaşılmaktadır. Ancak henüz bu konuda bir açıklama yapılmamıştır. HPM'nin bugüne kadar yayımladığı raporlar ve açık kaynaklı olarak kamuoyu ile paylaşılan arşiv övgüye değer çabalardır. Ancak Antakya ve diğer yerleşim alanlarına ilişkin somut bir yol haritası henüz ortaya konulmamıştır.

5. Şehir merkezinden kopuk kalıcı deprem konutları son ana gruptur. Bu alanlarda TOKİ'nin koordinasyonu ile yürütülen inşaatlar için proje çalışmaları tamamlanmış, yapım ihalelerinin verilmiş olduğu resmi yetkililer tarafından ilan edilmiştir. Şehrin epey uzağında (10-12 km mesafede) yer alan bu konutların projelerinde, sosyal donatı alanları, ticari mekanlar ve bunların şehir merkezine nasıl bağlanacağı gibi konular da henüz belirsizdir.

Son olarak planlama çalışmalarının dışında kalsa da şehrin gelişimi üzerindeki etkilerini orta ve uzun vadede göreceğimiz geçici barınma alanlarına ve geçici yapılara da imar faaliyeti kapsamında mutlaka değinilmelidir. Konteyner kent ve konteyner çarşısı olarak adlandırılan geçici yerleşim alanları şehrin yeni kullanım eksenlerini belirleme, yeni alışkanlıklar oluşturma, yeni mekansal ilişkiler kurma gibi sonuçları ile her türlü planlama çalışmasında dikkate alınması gereken gelişmelerdir.

Geçici yapı kapsamında değerlendirilmesi gereken bir başka grup da deprem sonucu evi, işyeri hasar gören mülkiyet sahibi ve kiracıların geçici barınma ve ticaret ihtiyacını karşılamak üzere inşa etmelerine izin verilen 5 sene süreli geçici yapılardır. İlk defa 7 Nisan 2023 tarihinde Arsuz Belediye Meclisi tarafından kabul edilen ardından diğer bütün belediyelerin de sırayla kabul ettikleri karara göre 21 maddelik yapılaşma koşullarına uyan herkese 5 yıl boyunca geçici yapı yapma izni verilmişti. Herhangi bir resmi kurumun onay sürecinden geçmeden inşa edilen ve "depremkondu" olarak anılan bu yapıların uzun bir süre boyunca bölgede sıkça karşılaşılabilecek yapı tipleri arasına gireceği açıktır.

III. Eksikler:

a. Sahadaki fiili gelişmelere yönelik aşamalı bir stratejinin eksikliği

Antakya şehir merkezine yönelik master plan çalışmalarında depremin ardından sahada gelişen fiili duruma ilişkin yol haritası belirsizdir. Halka açık sunuşlardan anlaşıldığı kadarıyla master plan kararlarının temel dayanağı şehrin deprem öncesindeki sorunlarına ait tespitler ve deprem

⁶ <https://antakyagazetesi.com/defne-1-1000lik-imar-plani-kabul-edildi/>

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

nedeniyle oluşan yıkımlardır. Oysa geniş bir zaman dilimine yayılması beklenen yeniden imar faaliyetlerinin bu süre içinde sahadaki fiili gelişmelere dair tespitleri ve müdahale stratejilerini de içermesi şarttır. Sahadaki fiili gelişmelerin kısa ve orta vadede nasıl bir seyir izleyeceğini öngörmek zor olsa da şimdilik 4 temel problemden söz edilebilir.

- Son aylarda çevre yolu boyunca kurulan geçici barınma alanları, idari işlevler ve konteyner çarşılar nedeniyle bu yolda ticari bir eksen oluşumunun ilk belirtileri gözlenmektedir.
- Benzer şekilde şehrin uzağında inşa edilmekte olan deprem konutlarının orta ve uzun vadede şehir merkezi ile entegrasyonunun nasıl sağlanacağı sorusu master planın açıkta bıraktığı bir konudur.
- Geçici barınma alanlarının orta vadede nasıl bir plana göre dönüştürüleceği ve bu alanların şehirle entegrasyonuna ilişkin bir yol haritası belirsizdir.
- Enkaz kaldırma çalışmaları sona yaklaşırken şehrin eski dokusuna ait ayakta kalan binaların oluşturduğu parçalı dokunun yeni gelişim alanları ile entegrasyonunun nasıl sağlanacağı şimdilik belirsiz kalan bir başka konudur.

Master planın öncelikli hedefi “güzel” ve “kusursuz” bir şehir tasarlamak değil, sahadaki gelişmeleri dönüştürecek katmanlı bir strateji ortaya koymaktır. Bu strateji sahadaki aktörlerin, kamu tarafındaki kurumların ve sivil toplum örgütlerinin iş birliğini sağlayacak bir yol haritası, geleceğe dönük bir perspektif olarak da görülebilir.

Bu bağlamda periyodik saha gözlem raporlarının yayınlanması yol haritası için bir referans oluşturabilir. HPM tarafından geçtiğimiz Eylül ayında yayımlanan saha gözlem raporunun standart bir formatta aylık olarak yayınlanmasında sayısız fayda vardır. Periyodik raporlar sahadaki koşulları ve eğilimleri net verilerle ortaya koyacaktır. Yol haritası bu raporların gösterdiği eğilimlere referansla anlam kazanır. Süreç içinde saha gözlem raporlarında ortaya çıkan yeni verilere bakılarak karar veya yön değişiklikleri de yapılabilir.

Stratejinin katmanlı olması gereklidir, hangi katmanda nasıl kısıtlar konacağı, hangi katmanda ne ölçüde hareket imkânı bırakılacağı planlamanın asıl zorluğudur. Bu seviyede tanımlanmış esnek bir yol haritası kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

b. Altyapı ve ulaşım ile ilgili kararların ve yatırım programının eksikliği

Büyük kamu yatırımları gerektiren altyapı, sağlık ve eğitim gibi sosyal donatı tesisleri, ulaşım kararları belirsizdir. Böylesine kapsamlı bir yatırım ve inşaat programını tek seferde ortaya koymanın zorluğunu kabul etmekle birlikte kamuoyunda tartışılması için bile olsa master planın ihtimalleri ortaya koyması mümkündür. Şimdilik kesinleşmemiş olan kararların nasıl süreçler sonucunda karara bağlanacağı belirtilerek mevcut alternatiflerin veya önerilerin ortaya konması şehirlilere bir yol haritası sunacaktır. Hangi kararların nasıl bir takvimde, nasıl süreçler sonucunda ve nasıl bir finansman modeli ile kesinleşeceğini belirtmek öncelikli bir ihtiyaçtır.

c. Ekonomik faaliyetin canlandırılması için izlenen yol haritasının eksikliği

Şehrin yeniden ihyası için güvenli barınma ihtiyacının yanı sıra bölgenin ekonomik canlılığına kavuşması gereklidir. Deprem nedeniyle üretim tesislerinde oluşan hasar, işgücü ve diğer kayıplar

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

nedeniyle güç kaybeden yerel üretim güçlerinin desteklenmesi için entegre bir strateji ortaya konmalıdır.

d. Kurumsal ve sivil organizasyon yapısının eksikliği

Bu konu esasen koordinasyon ve iletişimle ilgili bir eksiklik olarak da tarif edilebilir. Bürokratların ve TTV'nin düzenlediği halk toplantılarında yerel katılımcıların en sık dile getirdiği şikayetlerden biri bilgi eksikliği ve belirsizliktir. Öyle ki yerel katılımcılar nadiren bilgi kaynağına erişebildikleri bu toplantılarda kendi konut veya işyerlerine ilişkin son derece spesifik soruları en yetkili kişilere (bazen doğrudan üst düzey siyasetçiye veya onun temsilcisine) ve bazen de konu hakkında bilgi sahibi olamayacak mimar veya plancılara yöneltmektedir. Oysaki hukuki, teknik, idari yönleri olan oldukça karmaşık sorunların bu tür toplantılarda tatmin edici ve sağlıklı çözümlerinin bulunması zordur. Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı'na bağlı ve konusuna oldukça hâkim bürokratların özverili çabaları takdire şayan olsa da söz konusu toplantıların ihtiyacı tam olarak karşılayamadığı açıkça görülüyor. Sadece halk arasında yayılan ve bir türlü önü alınamayan söylentilerden yakınan bürokratların beyanlarına bakarak bile bu sonuca varmak mümkün.

Her yerleşim birimi için merkezi ve yerel kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlayacak, halkın spesifik sorularını derleyen, saha gözlem raporları oluşturan, gerektiğinde İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) gibi görev tanımı belli kurumlarla da temasa geçebilen ofislerin kurulması planlama çalışmaları için güvenilir bir zemin oluşturacaktır. Normal koşullarda belediyelerin bu görevi yerine getirmesi gerekirdi. Ancak depremin neden olduğu büyük hasar ve kayıplar nedeniyle belediyelerin bu görevlerini etkin bir şekilde yerine getiremediği anlaşılmaktadır. Olağanüstü koşullar bazı durumlarda olağanüstü çözümleri de gerekli kılar. Şimdi içinde bulunduğumuz olağanüstü durumda merkezi idare öncülüğünde yerel idarelerle görev paylaşımı yapan yerel koordinasyon ve planlama ofislerinin kurulması mutlaka değerlendirilmesi gereken bir öneridir.

Koordinasyon ofisi açık kaynaklı bir arşiv oluşturmalıdır. Her biri son derece karmaşık ve spesifik sorunlara tekil çözüm önerileri ve teknik destek sağlayabilmeli, sorunlar üst düzey bir bürokrate ulaşmadan çözümünü bulmalıdır. Bu yöntem kısa sürede güven tesis edecek ve halk toplantılarında siyasetçi veya bürokratların sözlü teminatından çok daha etkin bir şekilde söylentilerin önünü alacaktır. Afet sonrasındaki uygulamalara yönelik kararların takibi ve bu kararların kapsamının anlaşılması şehirliler için büyük bir yük haline gelmiştir. Ağırlaşmış yaşam koşullarını da hesaba kattığımızda söylentilerin yayılması doğaldır. Belirsizliğin giderilmesi ve güven tesisi için etkili, yaygın ve kolay anlaşılır bir iletişim yönteminin benimsenmesi sürecin sağlıklı şekilde idaresi için kritik önemdedir.

Master plan kurumsal ve sivil organizasyon yapısına ilişkin bir öneri de içermelidir. Kamu tarafından görevlendirilmiş planlama ofisi bu organizasyonun merkezinde yer alır. Sivil toplum örgütleri tanımları gereği bu işlevi göremez, ancak sınırları iyi tarif edilmiş bir görev kapsamında bu sürece destek olabilirler. Bu bağlamda açık destek vermeye hazır çeşitli uzmanlık alanlarında çeşitli platformlar bulunmaktadır. Koordinasyonu sağlayacak özerk ve yetkili planlama ofisleri bu iletişim ve koordinasyonu da sağlayabilir.

e. Pilot Proje alanına ilişkin belirsizlikler ve eksikler

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

Antakya şehir merkezinde Asi'nin batı yakasında kalan alana yönelik Pilot Proje kararında birkaç farklı amaç öne çıkmış görünüyor. Öncelikle şehir merkezinde tek elden yürütülerek hızla inşa edilecek bir bölgenin şehrin yeniden ayağa kaldırılmasına ivme kazandıracığına vurgu yapılıyor. Şehir merkezinin siyasetçilerin deyimiyle "kimlikli" olması, yeni yapıların proje ve inşaat süreçlerinin şehirlilerin inisiyatiflerine bırakıldığında karşılaşılabilecek hatalardan korunması gibi amaçlar da dile getiriliyor.

Bunların dışında mutlaka değinilmesi gereken bir başka husus da şehir merkezinde önerilen yeni kent dokusudur. Antakya için hazırlanan kentsel tasarım çalışmasının en önemli iddialarından biri uzun süredir tahrip edilen Asi havzasının sağaltılması yönündeki öneridir. Bu bağlamda Asi ve Asi'ye bağlanan dere yataklarında açılan yeşil koridorlar makro ölçekte olumlu bir ilke kararı olarak okunabilir, ancak bu kararın mülk sahipleri ile müzakeresi yapılmadığı için oluşacak hukuki sorunların nasıl çözüleceği belirsizdir. İşte tam da bu noktada Rezerv Alan kararı bu müzakere süreçlerini atlayarak düğümü bir kılıç darbesi ile çözen tek hamlelik mucizevi bir yöntem olarak gündeme gelmiş görünüyor. Ancak çetrefilli problemler karşısında mucizevi çözümlerin sağladığı kolaylık çoğu durumda yeni sorunların kaynağı haline gelir.

Osmanlı Dönemi'nde büyük yangınlarla yok olmuş alanların mevzi imar planları yoluyla dönüşümünden başlayarak, benzer yeniden imar süreçleri konusunda ülkemizin geniş bir tecrübesi vardır. Bu uzun birikime dayanarak Antakya'da gündeme gelen uygulamalar konusunda daha kapsamlı, sürecin daha ayrıntılı tanımlandığı ve yerelin özgül koşullarına uyarlanmış modeller sunulması mümkündür. Oysa Rezerv Alan kararı ve ardından önerilen Pilot Proje birkaç açıdan iyi temellendirilmiş görünmediği için soru işaretlerini de beraberinde getirmektedir.

İlk sorun Pilot Proje alanının sınırlarının belirlenme kriteridir. Batı tarafında Fatih Caddesi, doğuda Asi ve Atatürk Parkı ile sınırlanan bu alan deprem riski ve zemin koşulları açısından alanın hemen dışındaki bölgelerden farklı değildir. Sınırın belirlenmesinde temel kriterin teknik bir neden olmadığı söylenebilir. Ana motivasyonun teknik bir nedenden çok şehir merkezindeki bir bölgenin imarında eksiksiz bir kontrol sağlanması olduğu anlaşılıyor. Merkezde yer alan bu özel bölgenin çevresi ile entegrasyonu, doku bütünlüğünün veya kentsel sürekliliğin nasıl sağlanacağı sorusu şimdilik cevapsız kalıyor. Sözgelimi mülk sahiplerinin somut bir talepleri veya organizasyonları yokken neden Pilot Proje alanında bu uygulamanın tercih edildiğini, öte yandan bu alanın hemen kuzeyindeki 600 Konut Sitesinde veya alanın batısındaki 500 Evler Sitesinde somut bir talep, proje ve teknik destek ihtiyacı varken neden bu siteler için çalışma yapılmadığı sorusu hemen akla geliyor. Önceliğin sahadaki somut talebe göre belirlenmesi beklenir, hele kaynaklar da sınırlı ve problemler de çoksa. Neden şehir merkezinde talep belki de bambaşka bir şekilde biçimlenecekken buna izin vermeyip sınırlı kaynaklarımızı, vaktimizi, enerjimizi şehir merkezinde sınırları keyfi bir şekilde belirlenmiş bir alana tahsis ediyoruz? Şehir merkezinin yüksek estetik ve teknik kriterleri sağlanması için mi? Bireysel girişimlerle bu standartların sağlanamayacağından emin miyiz? Cerda'ların, Hausmann'ların çağında olsak bu hayali anlamak mümkün olabilirdi, ancak 21. yüzyıldayız ve köprülerin altından çok sular aktı.

İkinci sorun proje alanındaki imar faaliyetinde ileride şehrin yaşamasını sağlayacak asli aktörlerin hiçbirine tercih imkânı sağlanmamasıdır. Depremden önce bu bölgede yaşayanların organizasyonu ayrı parseller üzerinde inşa edilmiş birden çok mülk sahibi tarafından paylaşılan farklı işlevlerdeki binalarda ifadesini bulmuştu. Eski mülkiyet dokusunun izlerini tamamen ortadan kaldırıp mülk

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

sahiplerini yeniden belirlenmiş adalar içinde gruplandırmak ilk anda sonuçlarını kestirmekte zorlanacağımız radikal bir karardır. Söz konusu şehir toprağı gayrimenkul geliştirme kapsamında imara açılan boş bir arazi olsaydı müşteriler ve yeni sakinler kendilerine sunulan koşulları kabul ettikleri takdirde burada yaşayacaklardı. Ancak buradaki spesifik durumda kent toprağında yaşayanların veya onların yakınlarının sahip olduğu bir organizasyon biçimi mevcuttu. Depremin ardından öncelikle onlara yeni şehir dokusunu oluştururken kendi taleplerini somutlaştırabilecekleri kooperatif türü yeni örgütlenme seçenekleri sunulması gerekirdi. Bu organizasyonlar oluşup taleplerin imar koşulları doğrultusunda bir müzakere sürecinde biçimlenmesinin ardından yapı ölçeğine geçilmesi, mimari tasarım kararlarının somut ve spesifik taleplere cevap verecek şekilde geliştirilmesinin yolunu açardı. Şehir dokusu içinde blok ölçeği ve nizamı, ya da mekânsal ilişkiler bakımından sayısız mimari tasarım ihtimali mevcuttur. Mimari tasarımın ana referansı orada yaşayacak, o yapıları kullanacak kişi veya grupların talepleridir. Mevcut durumda eksik olan asli unsur budur.

Üçüncü sorun müdahale ölçeğine ilişkindir. Şehir, pek çok farklı aktörün aldığı kararlarla hem toplumsal ilişkilerde hem de mekânda örülen çok katmanlı bir dokudur. Tek elden yürütülen büyük ölçekli müdahalelerin şehrin gerektirdiği esnekliğe ve uyarlanabilirliğe cevap veremediğini geçmiş yıllarda çeşitli örneklerde defalarca tecrübe ettik. Benzeri durumlarda imar alanını parçalara bölerek her bir alan için farklı bir mimar görevlendirmek de daha önce defalarca denenmiş yöntemlerdendir. Geçmiş tecrübeler önceliğin mimara değil şehirde yaşayacak aktörlere verilmesi gerektiğini göstermiştir. Proje ve teknik destek somut taleplere göre biçimlenecektir. İlk hareketi ve talebi oluşturmak üzere desteklenmesi gereken sahadaki gerçek aktörlerdir veya bir aktör olma imkanına kavuşmak için sosyal organizasyonlar oluşturacak şehirlilerdir. Mülkiyet, bu açıdan, oyuncuların alana girmesini sağlayan bir imkân olarak görülmelidir. Kamu yararı söz konusu olduğunda mülkiyet üzerindeki hakların sınırlanması mümkündür. Ancak bu kararlar keyfi nedenlere veya iyi temellendirilmemiş kriterlere dayanmamalıdır. Somut ve şehirlileri sürece dahil edecek modeller düşünülebilir.

Dördüncü sorun verimliliklidir. Şehir mekânında müdahale ölçeğinin küçük tutulması, aktör sayısının ve çeşitliliğinin artırılması yaşayan bir dokunun oluşması için gereken asgari koşullardır. Bunu bizzat içinde yaşadığımız şehirlerden biliyoruz. Öyle ki şehir denen kompleks yapıyı anlamayı hedefleyen son yüzyılda yazılmış devasa literatürden hiç haberdar olmasak bile bir şehirliler olarak gündelik deneyimlerimize dayanarak bu kompleks sistemin çok aktörlü modüler yapısının uzun dönemli sert değişimlere uyum göstermek için en uygun çözüm olduğunu anlarız. Burada modül mimari bir terim olarak düşünülmemeli, daha çok kullanım imkanları açısından dönüştürülebilir mekânsal ve sosyal bir birim olarak anlaşılmalıdır. Ekonomik ve sosyal bir birim olarak modül, mimari birim (modül) ile çakıştığı ölçüde yaşayan mekânsal sonuçlar üretir. Birbirlerinden ufak farklarla ayrılan, çeşitli tercihlere cevap verecek şekilde uyarlanabilir modüllerin üst üste ve yan yana yığılması ile zaman içinde oluşturdukları ağ yapısı şehir dokusudur. Yeniden imar için ayrılan (kamu ve özel) kaynakların verimliliğini sağlamanın en emin yolu da kaynakların dağılımıdır. Hiçbir merkezi dağıtım veya tahsis modeli bu modüler kompleks yapı kadar esnek ve verimli değildir. Antakya, depremden önce küçük üretim ve ticaret ile ayakta duran, ekonomik davranış kalıplarının bu küçük modül mantığına göre biçimlendiği bir şehir olagelmıştır. Eski şehrin genetik kodlarında var olan bu yapıya ihtimalla yaklaşıması gereklidir. TOKİ'nin büyük ölçekli uygulamalarına veya büyük ölçekli gayrimenkul yatırımlarına kuşkuyla yaklaşmamızın nedeni sadece estetik tercihler veya kent

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

kimliğine yönelik spekülâtif tarifler değil, kompleks bir yapının oluşum sürecine dayanan tecrübelerimiz ve gözlemlerimizdir.

f. Riskli Alan olarak ilan edilen bölgedeki belirsizlikler

Tarihi kent merkezini içeren bölgede KTB ile ÇŞİDB'nin koordinasyonu ile yürütülen hasar almış kültürel mirasın ayağa kaldırılması konusunda uzmanların uyarıları kamuoyu ile çeşitli vesilelerle paylaşılmıştı. Enkaz kaldırma sürecinin sonunda tarihi dokunun büyük oranda kaybedildiği görünüyor. Tarihi şehir merkezinde dokunun kaybı yeniden ihya sürecine dair pek çok belirsizliği ve sorunu da peşi sıra önümüze getirmektedir.

Bu sürecin nasıl bir bütüncül strateji ve nasıl bir program doğrultusunda gerçekleşeceği ilk önemli belirsizlik olarak önümüzde duruyor. Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) bu belirsizliği ortadan kaldıracak bir strateji belgesi olabilir. Ancak depremin ardından yeni KAİP henüz resmen askıya çıkmadığı için şimdilik değerlendirme yapmamız mümkün değildir.

Olağanüstü koşullar bizi olağan yolların dışında farklı yöntemleri düşünmeye sevk ediyor. Alışılmış süreçlerin dışında KAİP bir plan paftası ve ekindeki plan hükümlerinin ötesinde bir strateji belgesi olarak düşünülebilir. Merkezi idare, yerel idareler, sivil toplum örgütleri, uzmanlar ve yerel halkın mutabakatı ile oluşturulan, ucu açık, yeniden ihya sürecini etaplar halinde tanımlayan bir belge şehirliler için de bir umut olacaktır.

Tarihi dokunun yeniden ihyası basitçe bir rekonstrüksiyon çalışması olarak tarif edilemez. Kaybedilmiş olan bir daha aynı şekilde yerinde inşa edilemeyecektir. Tescilli yapılar dahil olmak üzere geleneksel şehir dokusunda yeniden inşa faaliyeti tarihi mirasın izlerinin gelecek nesillere nasıl aktarılacağını, bu izlerle birlikte var olacak yeni unsurların ihtimallerini ortaya koyacak bir rehber niteliğinde olabilir.

Depremin ardından bölgede özverili bir çabayı ortaya koyan yerel mimarlar, onlara destek olan koruma uzmanlarının önerileri, depremin ardından üniversitelerin tarihi miras alanına ilişkin hazırladığı nitelikli raporlar önemli bir kaynak oluşturuyor. Yeniden ihya çalışması kısmen farklı disiplinlerin desteğini gerektiren ve teknik yönleri olan, kısmen de yereldeki hak sahiplerinin ihtiyaçları ve kararlarına bağlı olarak çözüm bulacak karmaşık bir problemdir. Tek seferde nihai cevabını bulması güç olan bu problemin bir süreye yayılması ve etaplar halinde düşünülmesi belki de en doğru yoldur.

KTB'nın tescilli yapılar için ilan ettiği proje ve yeniden inşa desteği olumlu bir adım ve önemli bir fırsat olarak görülebilir. Ancak tescilli yapıların yeniden ayağa kaldırılması için hazırlanacak projelerin ilgili kurullarda hangi kriterlere göre değerlendirileceği sorusunun cevabı söz konusu yapıların çevresindeki dokunun geleceğine ilişkin bir perspektif olmadan belirsiz kalacaktır. Alanın deprem riski, geleneksel yapı tekniklerinin zayıf yönleri, zemin koşulları, zemin altındaki katmanların durumu gibi pek çok faktör tekil yapı için alınacak kararların ancak genel ilke kararları ile birlikte ele alınması gerektiğini bize düşündürmektedir. Özel statik sistem önerileri veya yapı teknikleri, mekânsal ve işlevsel çözümlerle birlikte nihai bir karara işaret edebilir. Tarihi merkezdeki yapıların deprem hasarının nedenlerine ilişkin tespitler ve yapısal çözüm alternatiflerine göre sınıflandırılması, bu analizden çıkacak sonuca göre müdahale yöntemleri için rehberler oluşturulması takip edilebilecek yollardan biridir. Üniversitelerdeki koruma uzmanlarının ve

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

enstitülerin bu doğrultuda hazırladıkları raporlar ve çalışmalar mevcuttur. Söz konusu çalışmalar bir araya getirildiğinde sit alanının neredeyse bütünü kapsayacak verilerin temin edilmesi mümkün olabilir.

Tarihi merkezdeki kamusal alanlara ilişkin bütüncül bir yol haritası ve yeniden inşa sürecinin etapları, ilke kararları ortaya konduğunda konut veya ticari yapı işlevine sahip dokunun inşası için de bir perspektif sunulmuş olacaktır. Alanda yaşayacak şehirlilerin tekil yatırım planları da bu yol haritasına eklenebilir.

Riskli Alan kararı merkezi idare tarafından bütüncül bir yol haritası ve ilke kararlarının oluşturulması için imkân sağlayacak geçici hukuki bir çözüm olarak düşünülmüş olabilir. Her ne kadar Riskli Alan sınırları tartışmaya açık olsa da sınırları çizilmiş bu alan içindeki şehir dokusunu alt bölgelere ayırmak, her bölge için genel ve özel ilke kararlarını somutlaştırmak, alanın bütününe yayılan kamusal işlevlerin ve yol ağının yeniden ayağa kaldırılması için öngörülen etapları belirlemek acil bir ihtiyaçtır.

Şehrin modern dönemine ait nitelikli ilk mimari örneklerin önemli bir kısmı Riskli Alan sınırları içindedir. Kışlasaray Mahallesi'nde, Sümerler'de, Kurtuluş Caddesi'nde, Mustafa Kemal Caddesi'nde yer alan pek çoğu özgün niteliklere sahip ilk modern mimarlık örneklerinin büyük kısmı maalesef depremden önceki kentsel dönüşüm dalgası sırasında kaybedilmişti. Bu kentsel dönüşüm sürecinin neden olduğu kayba rağmen depreme karşı yeterli bir koruma sağlamadığını 6 ve 20 Şubat'ta acı bir şekilde gördük. Yeni verileri de dikkate alarak şehrin modern dönemine ait hafızasının da tarihi merkezin koruma prensipleri içinde değerlendirilmesi gereklidir. Belki de bazı bölgelerde modern mimarlık örneklerinin ilk ürünlerinin yeniden inşasını içeren ilke kararları alınabilir. Çoğu 1950-1990 arasında inşa edilmiş bu yapılar Antakyalıların kolektif hafızasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

g. Zemin koşulları ve inşaat yöntemlerine ilişkin teknik bilgilendirme

Depremi neden olduğu yıkımın büyüklüğü şehrin zemin koşulları ve yeni inşa edilecek yapıların teknik standartları konusunda halkta güven tesis edecek modellerin ortaya konmasını gerektiriyor. Depremi ardından şehrin merkezinin aynı yerde kurulması kamuoyunda büyük oranda mutabakat sağlayan ortak bir karar olarak düşünülebilir. Mevcut koşullarda zemin etüt raporlarının teknik standartları, zemin iyileştirme yöntemleri ve deprem riskini azaltan strüktürel çözüm alternatifleri üzerine güvenilir modellerin bir rehber haline getirilmesi halkta güven tesis edecek bir yol olabilir. Statik çözümlerin dışında yapının cephe kabuğu, bölme duvarlar, kaplama malzemeleri konusunda da deprem etkilerini göz önünde bulunduran ilave rehberler hazırlanması yararlı olacaktır.

Kısa ve orta vadede bölgede yeniden yürütülecek yoğun inşa faaliyeti düşünüldüğünde teknik personele, proje hizmeti sunacak mimarlara ve mühendislere, büyük miktarlarda inşaat malzemesine ihtiyaç duyulacaktır. Deprem hasarını en aza indirecek strüktürel ve mimari çözümleri dikkate alan yapım yöntemleri, alternatif inşaat malzemelerinin üretimi, yerine ulaştırılması gibi konular da master plan stratejisinin önemli bir parçasıdır. Yetişmiş insan ve proje desteği için Türkiye'nin geniş imkanları düşünülerek bölgeye teknik destek verilmesi düşünülebilir.

Yapısal çelik ve hafif çelik strüktürel çözümlerde bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Geçici teşviklerle bölgede bu yöntemlerin uygulama sahası bulması kolaylaştırılabilir. Hatay'daki demir-

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

çelik sanayisinin bu konuda kolaylık sağlayabileceği pek çok uzman tarafından dile getirilen bir husustur.

Şehirdeki az ve orta hasarlı yapıların geleceği çözüm bekleyen bir başka sorundur. Orta hasarlı yapıların 1 yıl içinde güçlendirilmediği takdirde ağır hasarlı statüsüne sokulacağını düşünürsek 6 Şubat ve 20 Şubat'ta bu statüdeki pek çok yapı için de sürenin dolacağı anlaşılmaktadır.⁷ Depreminden 9 ay geçtikten sonra bina hasar sınıfında yapılan bu yeni düzenleme kafalarda soru işaretine neden olmuştur. Orta hasarlı yapıların güçlendirilmesi için izlenmesi gereken proje ve uygulama süreçlerinin zorluğunu vurgulayan devlet yetkililerinin orta hasarlı yapıların fiilen yüksek hasarlı statüsüne dönüşmesini teşvik ettikleri söylenebilir.⁸ Burada da sorun diğer pek çok durumda olduğu gibi, kamu iletişimi, teknik organizasyon ve finansmandır.

Yapıların kullanıcısının kendini güvende hissetmesini sağlayacak yapı kimliği önerisi depremden sonra kamuoyunda dile getirilmişti. Bu model belediyelerin de işbirliği ile deprem bölgelerinde uygulamaya konabilir.

h. Yeniden ihya sürecinin finansman modeli

Hatay'da ekonomik canlılığı ve yeniden imar faaliyetini sürdürecektir yaygın kullanım imkanları sunan bir finansal modelin ortaya konması gereklidir. Bu konunun bir yönü büyük kaynak gerektiren altyapı ve kamusal hizmet yapılarının finansmanıdır. Kamu kurumlarının bu işlerin finansmanını sağlamak için yaptığı girişimleri siyasetçi ve bürokratların demeçlerinden takip ediyoruz, ancak ortada net bir şekilde tarif edilmiş altyapı projeleri, uygulama takvimi ve finansman modeli henüz yoktur.

Konunun diğer yönü ise masraflı ve uzun erimli özel inşaat işlerinin finansmanı ile bölgede ekonomik canlılığı sağlayacak küçük ölçekli üretimin, ticaretin ve tarımın desteklenmesidir. Merkezi idare tarafından sağlanan hibe ve kredi destekleri olumlu girişimlerdir. Ancak güncel ekonomik koşullar daha yaygın, kapsayıcı ve kolay erişilebilir finansman modellerinin ilave tedbirler dahilinde sunulmasını gerektiriyor.

Yerinde dönüşüm kapsamında yürütülen inşaat işlerinin standartlarını yükseltebilmek için nitelikli projelere ve uygulamayı yerinde denetleyecek uzman desteğine ihtiyaç vardır. Finansman sorunu yaşayan halkın bildiğimiz ve sonu hep felaketle bitmiş imar artışı veya proje ve kalite kontrol giderlerinden taviz vermek gibi yöntemlere mahkûm olmasına mâni olmak için alternatif bir model geliştirilmelidir. Yapının standartlarını yükseltecek proje ve kontrol hizmetlerini alan hak sahiplerine güvence sunan, bu sürecin finansman imkanlarını da teminat altına alan, inşaat sürecinin başından sonuna kadar takip edilmesini sağlayabilecek modeller tarif edilebilir. İhtiyaç sahiplerine açık ve şeffaf destek sağlayacak bu tür modellerin uluslararası destek bulma imkânı da artacaktır.

⁷ Yapıların hasar durumuna ilişkin güncel bir değerlendirme yazısı için Esen Yıldız'ın Antakya Gazetesi'nde yayımlanan makalesine bakılabilir: <https://antakyagazetesi.com/orta-hasarli-binolar-hakkinda-bilgilendirme/>

⁸ Bakan Özhaseki'nin demeci bu konuda en açık örnek olarak gösterilebilir: "Orta hasarlı bina yorulmuş bina demektir. Bunlar ne kadar uğraşırsanız uğraşın, birçok masraf etmenize rağmen birazcık güçlendirseniz de yarın bir gün tehlikeye açık bina demektir." <http://v.aa.com.tr/2965471>

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

IV. Sonuçlar

Mevut koşullar merkezi idarenin, yerel idarelerin, uzmanların ve şehirliilerin işbirliğini sağlayacak kapsayıcı bir modelin oluşturulmasını gerektiriyor. Sahada yaşanan karmaşık ve çetrefilli sorunların çözümü için uygulanabilecek bir modelin ana unsurları özetle şu şekilde sıralanabilir:

a. Koordinasyon ofisleri:

Sahada etkin ve yaygın iletişimi sağlayacak planlama ve koordinasyon ofislerinin kurulması öncelikli bir ihtiyaç olarak öne çıkıyor. Veri şeffaflığı sunan, açık kaynaklı bir arşivle çalışan, kurumların koordinasyonunu sağlayacak, vatandaşın kolaylıkla erişebileceği koordinasyon ofisleri güven tesis etme ve etkin sonuçlar alma açısından kritik önemdedir. Bu ofisler sahada karmaşık sorunlarla başa çıkmaya çalışan bürokratların ve idari kadronun da rahatlamasını sağlayacaktır. Sorunların karmaşıklığı ve çok geniş bir alana yayılmış olması nedeniyle birden çok koordinasyon ofisinin Hatay'ın farklı bölgelerinde kurulmasını gerektiriyor. Belirlenen bölgelerde birbirleri ile iletişim halinde birden çok planlama ofisinin kurulması en pratik çözüm olabilir.

b. şehirliilerin rolü:

şehirliiler planlama süreci ve yeniden imar faaliyetinin asli aktörleri olarak kabul edilmelidir. Bu karar onları pasif bir hizmet alan rolünden çıkarak ve etkin birer aktör haline gelmelerini temin edecektir. Zorlu sorunların aşılmasında şehirliilerin sağlayabilecekleri çözümler ilk anda akla gelmeyen imkanlar sunabilir. Koşullar net bir şekilde tarif edilerek imkân sağlandığında sahadaki hareket ivmelenererek artabilir. Devletin merkezi karar süreçleri ile tek elden yürüteceği büyük ölçekli müdahalelere kıyasla bu yöntemle daha verimli sonuçlar alınabileceği düşünölmelidir.

c. Uzmanların teknik desteği:

Sahadaki yoksunluklar göz önünde bulundurulduğunda kamu idaresinin öncelikli görevi sahada etkin olmak isteyen aktörlere yöntemler, teknik destek ve örgütlenme modelleri sunmak olarak tarif edilebilir. Yerelde somut talepler ve aktörler ortaya çıktığında geniş bir uzman kadro ve sivil toplum kesimi tecrübe ve birikimlerini destek olarak sunmaya hazırdır.

d. Standartlar:

Ucuz ve niteliksiz inşaat ölkemizin genel bir sorunudur. Yürürlükteki yönetmeliklerin teoride ne kadar kusursuz olsalar da çoğu zaman sahadaki uygulamaların niteliğini yükseltmek için yeterli olmadığına sıkça tanık olduk. Bu nedenle yönetmelikleri daha da katı hale getirmek, resmi izinleri daha zorlaştırmak da niteliği yükseltmek konusunda bir çözüm olamaz. Bunların yerine çalışan, başarılı modeller ortaya koymak çok daha etkili bir yöntem olabilir. şehrin üzerinde kurulduğu zeminin koşullarına ve taşkın sahalarına ilişkin revize edilmiş resmi bir raporun (belki de revize edilmiş İl Afet Risk Azaltma Planları'nın) açık kaynaklı olarak yayınlanması ilk etapta yapılması gereken bir iştir. İnşaat işleri öncesinde hazırlanacak zemin etüt raporlarının teknik standartlarına ilişkin belirsizlikler giderilmelidir. Devamında yapısal elik gibi alternatifleri dikkate alan inşaat modelleri için teşvikler önerilebilir. Binanın cephe kabuğu, bölme sistemleri ve kaplamaları için iklime uygun standart uygulama sistemlerini içeren rehberler hazırlanabilir. Proje aşamasından uygulamanın bitişine kadar sürecin bütün aşamalarını bir iş modeli doğrultusunda yürüten depremzedelere teşvik verilmesi standartlara uygun nitelikli imalatın önünü açacaktır.

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

e. Etaplama:

Sorunların kapsamı ve büyüklüğü tek hamlelik çözümler yerine bir yol haritasını, müdahalenin etaplara bölünmesini gerekli kılıyor. Planlamanın en zorlu sorusu sonucu değil, yol haritasını, etapların nasıl sıralanacağını belirlemektir. Dahası üst ölçeklerde alınacak kararların alt ölçeklerde mümkün olduğu kadar hareket serbestliği sağlaması gerekir. Söz gelimi şehir içindeki yol ağının, toplu taşıma, araç ve yaya erişim kararlarının alt ölçeklerde varyasyonlara izin vermesi gerekir. Üst ölçeklerden en alt ölçeğe kadar bütün kararlar tek seferde alınamaz. Üst ölçeklere ait kararların alt ölçeklerdeki imkanları en az kısıtlayacak şekilde alınması en doğru çözümdür.

f. Kaynak tahsisi:

Kısıtlı kaynağın somut sonuçlar doğuracak aktörlere verimli bir şekilde dağıtılması şehirlerin ekonomik ve sosyal canlılığını sağlayacak önemli bir faktördür. Kaynakların olabildiğince kamunun koyduğu standartları ve modelleri sağlayan birbirinden farklı aktörleri destekleyecek şekilde dağıtılmasını sağlamak gereklidir. Bu ancak yaygın ve kolay erişilebilir finansman modelleri ile başarılabilir. Ulusal kaynakların yanı sıra uluslararası finansman imkanlarını da artıracak modeller düşünülmelidir.